

LIETUVOS MUZIKOS IR TEATRO AKADEMIJA
MUZIKOS FAKULTETAS
STYGINIŲ INSTRUMENTŲ KATEDRA

Rokas Stunžėnas

**Muzikinis dialogas Giovanni Bottesini *Gran Duo Concertante* kontrabosui
ir smuikui: kontraboso vaidmuo ir galimybės**

Studijų programa: Muzikos atlikimas (kontrabosas)

Magistro darbas

Darbo autorius:

Rokas Stunžėnas

(parašas)

Darbo vadovas:

Doc. dr. Eglė Šeduikytė Korienė

(parašas)

Vilnius, 2024

LIETUVOS MUZIKOS IR TEATRO AKADEMIJA

SAŽININGUMO IR ATITIKTIES TYRIMŲ ETIKAI DEKLARACIJA DĖL TIRIAMOJO RAŠTO
DARBO

2024 – 05 – 10

Patvirtinu, kad mano baigiamasis darbas „Muzikinis dialogas Giovanni Bottesini *Gran Duo Concertante* kontrabosui ir smuikui: kontraboso vaidmuo ir galimybės“ yra parengtas savarankiškai.

1. Šiame darbe pateikta medžiaga nėra plagijuota, tyrimų duomenys yra autentiški ir nesuklastoti.
2. Tiesiogiai ar netiesiogiai panaudotos kitų šaltinių ir/ar autorių citatos ir/ar kita medžiaga, įskaitant dirbtinio intelekto programų generuotus tekstus, pažymėta literatūros nuorodose arba įvardinta kitais būdais.
3. Su pasekmėmis, nustačius plagijavimo ar duomenų klastojimo atvejus, esu susipažinęs(-usi) ir jas suprantu.

Patvirtinu, kad tyrimas buvo aprobuotas LMTA Tyrimų etikos komiteto _____
(data)

(Parašas)

(Vardas, pavardė)

SUMMARY OF WORK

In this master's thesis examines the outstanding 19th century concert *Gran Duo Concertante* by the Italian composer and double bassist Giovanni Bottesini (1821-1889). This piece is a cornerstone of the double bass repertoire, demonstrating Bottesini's exceptional compositional skills and deep understanding of the instruments unique capabilities. This study delves into the historical context, musical structure, technical and interpretive challenges associated with the *Gran Duo Concertante*. It is important to be able to interpret melodies and the development of themes, emphasizing their emotional content and musical meaning. This means changing dynamics, variations in tempo, using *legato*, *staccato* techniques to create different moods and contrasts. After analyzing the recordings, it can be said that all interpretations showed a high level of technical mastery including intonation, sense of rhythm, mobility, transparency, emotional expression.

Turinys

ĮVADAS.....	5
1 <i>GRAN DUO CONCERTANTE</i> MUZIKOS ISTORIJOS KONTEKSTE	7
1.1 Romantizmas kontraboso muzikos repertuare	7
1.2 Virtuozinių koncertų atsiradimas	8
1.3 Kontraboso raida ir vaidmuo 19 a	8
1.4 Bottesini indėlis į kontraboso repertuarą	10
1.5 Muzikinė struktūra ir trumpa formos analizė.....	11
1.5.1 Teminis planas.....	11
1.5.2 Trumpa formos analizė.....	11
1.6 Techniniai sunkumai atliekant kūrinį.....	12
1.7 Harmoninė kalba ir tonacinis planas.....	13
2 GIOVANNI BOTTESINI <i>GRAN DUO CONCERTANTE</i> SMUIKUI IR KONTRABOSUI INTERPRETACIJŲ ANALIZĖ.....	14
2.1 Tyrimo metodai ir planavimas.....	14
2.2 Tyrimo rezultatai ir jų apibendrinimas.....	16
IŠVADOS.....	23
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	24

Ivadas

Temos aktualumas ir problematika. Šiame magistro darbe nagrinėjamas iškilus 19 a. italų kompozitoriaus ir kontrabosininko Giovanni Bottesini (1821-1889) koncertas *Gran Duo Concertante*. Šis kūrinys yra kontraboso repertuaro kertinis akmuo, demonstruojantis išskirtinius Bottesini kompozicijos įgūdžius ir gilų supratimą apie unikalias instrumento galimybes. Šiame tyrime gilinamasi į istorinį kontekstą, muzikinę struktūrą, techninius ir interpretacinius iššūkius, susijusius su *Gran Duo Concertante*. Be to, jame nagrinėjamas reikšmingas Bottesini indėlis į kontraboso vystymąsi ir jo įtaka instrumento žinomumui klasikinės muzikos sferoje. Dažnas klausytojas išgirdęs kontraboso solo grojimo skambesį sunkiai atskiria jį nuo kitų muzikos instrumentų, violončelių ar altų, tačiau įvaldžius technines galimybes kontrabosas gali lengvai skambėti soliniame vaidmenyje. Didžiausi ir mažiausi styginių instrumentų šeimos atstovai gali stoti ant scenos kaip lygiaverčio dueto partneriai.

Vis dėl to tenka pripažinti, jog kontrabosas yra labiau orkestrinis bei ansamblinis instrumentas, tad grojimas solo, lyginant su analogiškais aukštesnio registro bei mažesnių fizinių parametrų instrumentais, reikalauja didesnio pasiruošimo. Iki XX amžiaus kompozitoriai gana vangiai rašė kūrinius kontrabosui, dažnu atveju būdavo kuriama bendradarbiaujant kontrabosininkams ir kompozitoriams. Giovanni Bottesini praturtino kontraboso raidą ir repertuarą, todėl aktualu kaip jo kūryba galėtų įkvėpti šių dienų atlikėjus ar kompozitorius ir kaip nebijoti analizuoti technines galimybes, komponuojant kūrinius kuriuose kontrabosas atlieka lygiavertes partijas.

Tyrimo objektas. Giovanni Bottesini *Gran duo concertante* kontrabosui ir smuikui

Tyrimo tikslas. Išanalizuoti Giovanni Bottesini kūrinį *Gran duo concertante* kūrybos ir laikmečio kontekste.

Tyrimo uždaviniai.

1. Apžvelgti technines bei menines kontraboso galimybes.
2. Išnagrinėti technines problemas, kurios gali kilti atliekant kūrinį.
3. Išanalizuoti kokį indėlį kontraboso istorijoje paliko šis kūrinys.

Tyrimo metodai.

1. Aprašomasis istorinis
2. Literatūros ir šaltinių analizė
3. Interpretacinė kūrinio analizė

Darbo struktūra.

Įvadas, dvi dalys, išvados ir literatūros sąrašas. Pirmoje dalyje aptariami bendrieji epochos bruožai, kontraboso kaip solinio instrumento iškilimas bei G.Bottesini indėlis šio instrumento atgimimui, *Gran Duo Concertante* kūrinio apžvalga ir trumpa analizė, antroji interpretacijų analizė.

Literatūra ir šaltiniai

Ambrazas, Algirdas Jonas. *Muzikos kūrinių analizės pagrindai* – Vilnius: LMTA, 2010.

Gerulaitis, Viktoras. *Muzikos stilių raida* – Vilnius: Muzikos švietimo centras, 1994.

Carniti, Antonio. *In memoria di Giovanni Bottesini* 1996.

1. *GRAN DUO CONCERTANTE* MUZIKOS ISTORIJOS IR REPERTUARO KONTEKSTE

1.1 Romantizmas kontraboso muzikos repertuare

Romantizmas yra vienas iš įtakingiausių ir įdomiausių laikotarpių kontraboso muzikos istorijoje, kuris vyko 19 a. pradžioje - 19 a. pabaigoje. Šis laikotarpis žymėjo svarbius pokyčius muzikos estetikoje, kompozicijos stiliaus ir muzikinių idėjų požiūriu. Šiame laikotarpyje ypatingas dėmesys buvo skiriamas emociniam išraiškingumui, individualumui ir naujų galimybių tyrinėjimui. Dabarties gyvenimas romantiko neviliojo. Jis veržėsi į erdves ir laiko tolius. (Gerulaitis, 1994) Kompozitoriai šiuo laikotarpiu siekė pažadinti galias emocijas, perduoti asmenines patirtis ir atsisakyti klasikinio laikotarpio struktūrinių formų ir taisyklių. (Markeliūnienė, 2018)

Romantinės temos ir jų subjektyvi išraiška lėmė romantizmo estetiškes nuostatas, žanrų, formų, dramaturginių principų ir muzikinės kalbos pobūdį. (Gerulaitis, 1994) Bottesini *Gran Duo Concertante* atitinka romantizmo laikotarpio muzikos ideologiją. Tai yra vienas iš retų romantizmo laikotarpio kūrinių, kuriame kontrabosas atlieka vieną iš solinių partijų grojant duete su smuiku. Kūrinyje akcentuojamos ne tik techninės kontraboso galimybės, bet ir jo garsinio išraiškingumo ir melodinio potencialo svarba. Kompozicija pasižymi stipriais emociniais momentais, virtuozinėmis techninėmis galimybėmis ir sudėtingu smuikininko ir kontrabosininko sąveikumu. Šis laikotarpis išties yra įdomus ir svarbus kontraboso muzikos repertuare, kurio metu atsirado įvairių naujovių šiam instrumentui. Romantikus žavėjo kelionės, nuotykių, idealios meilės samprata. Jų kūrybos ir meno temos – tai įvairiausios žmogaus pasaulio, realybės ir idealo būties peripetijos. (Gerulaitis, 1994) Neišvengiamai tai atsispindėdavo ir jų kūryboje. Kūrinyje *Gran duo Concertante* galima pastebėti ryškius melodinius tembrus ir dinamiškus kontrastus, kurie sukuria įvairiausias emocijas. Šis kūrinys ne tik demonstruoja romantizmo laikotarpio dvasią, bet ir leidžia įžvelgti Bottesini inovatyvumą, jo gebėjimą išskirti kontrabosą kaip solo instrumentą ir leisti jam prisiimti garsinio pasakojimo vaidmenį.

1.2 Virtuozinių koncertų atsiradimas

Virtuoziniai koncertai, kaip muzikos forma, atsirado ir įgijo didelį populiarumą 19 a. pradžioje, ypač romantizmo laikotarpiu. Ši forma buvo skirta parodyti atlikėjo techninį meistriškumą, interpretacijos talentą. Šie koncertai buvo skirti išskirtinių atlikėjų pasirodymui ir įspūdingoms solinėms interpretacijoms su orkestru. Žmonės troško stebėti nepaprastus techninius įgūdžius ir virtuozinę grojimą, kurie muzikoje buvo laikomi šio laikotarpio prabangos ir aistros simboliais. Bottesini *Gran Duo Concertante* atitinka virtuozinių koncertų formatą ir atspindi to meto tendencijas. Kūrinio struktūra ir turinys yra pritaikyti tam, kad pabrėžtų instrumentininkų techninius gebėjimus ir jų galimybes išreikšti emocijas bei muzikines idėjas. Bottesini, kaip talentingas kontrabosininkas ir kompozitorius, padarė didelę įtaką virtuozinio koncerto žanrui. Jo kūriniai buvo naujoviški ir techniškai reikalaujantys atskleisti kontraboso – kaip solinio instrumento potencialą. Jis pademonstravo, kad kontrabosininkas gali būti ne tik orkestro narys, bet ir pasirodyti kaip lygiavertis solo grojantis atlikėjas su puikiomis ir išraiškingomis techninėmis galimybėmis. (Tuttle, 2008)

Virtuoziniai koncertai paprastai yra sudėtingi, turintys įvairių techninių iššūkių, tokių kaip greiti tempai, sudėtingi pasažai, greiti pirštų judesiai. Tačiau tai nėra tik techniškai išmokta demonstracija – šie kūriniai taip pat turi būti muzikaliai išraiškingi, turėti gilų muzikinį prasmės ir emocinį potencialą. Vienas iš pirmųjų Giovanni Bottesini sukurtų žinomų romantinio stiliaus virtuozinių koncertų kontrabosui yra koncertas kontrabosui ir simfoniniam orkestrui Nr. 1 *fis – moll.*, parašytas apie 19 – ojo amžiaus vidurį. Laiko etapas rodo, kaip šias instrumentas ėmė būti vis labiau pripažįstamas ir vertinamas. Tai yra puikus pavyzdys, kaip virtuoziniai koncertai prisidėjo prie naujų muzikos formų ir žanrų plėtros romantizmo laikotarpiu. G.Bottesini koncertas nr. 1 išlieka kaip svarbi muzikos istorijos dalis, ir atlikėjus bei klausytojus žavi savo sudėtimi bei atlikimo iššūkiais.

1.3 Kontraboso raida ir vaidmuo 19 a.

Kontrabosui teko labai svarbus vaidmuo 19-ojo amžiaus muzikoje. Per šį laikotarpį kontrabosui buvo pradėta teikti daugiau svarbos kaip soliniam instrumentui. Nuo 19-ojo amžiaus pradžios kontrabosas patyrė svarbius techninius ir konstrukcinius patobulinimus, tokius kaip: stygų ploninimas, solinio derinimo atsiradimas ir plėtojimas, bendras instrumento pritaikymas soliniam grojimui. Instrumentas keitėsi, jo forma išliko labai panaši, buvo atliekama įvairių stilistinių inovacijų. (Žr. Pav. Nr. 1) Pavyzdžiui: anksčiau kontrabosas buvo

daug mažesnis nei dabar ir turėjo kitokią grifą. Taip pat buvo eksperimentuojama su skirtingomis stygomis ir derinimais, taip atsirado ir solinis derinimas, kuris nuo orkestrinio skiriasi tuo, jog visos stygos suderinamos tonu aukščiau. Šie pokyčiai prisidėjo prie to, kad kontrabosas tapo ne tik galingu orkestriniu instrumentu, bet ir puikiai tinkančiu solinei veiklai, tai įkvėpė kompozitorius praplėsti kontraboso solinės muzikos ribas.

1 Pav. kontrabosai. Prieiga internete: <https://tse3.mm.bing.net/th?id=OIP.u9qXZPpS-tCG0y7xKqS3qAHaDr&pid=Api&P=0&h=220>

Be Bottesini, kitas žymus kontrabosininkas ir kompozitorius buvo Domenicas Dragonettis (1763 – 1846). Gimė Venecijoje ir jau jaunystėje pasižymėjo ypatingu muzikiniu talentu. Viena svarbiausių žymių buvo jo išskirtinis techninis meistriškumas ir kontraboso galimybių išplėtimas. Jis tobulino naujas technikas, įtraukdamas į savo pasirodymus dvigubų stygų naudojimą, skirtingas pirštų technikas, kurios tuo metu buvo naujovė. Jis taip pat žinomas savo solinėmis kompozicijomis, kuriose išreiškia kontraboso potencialą ir eleganciją. Nepaisant to, kad gyveno prieš daugiau nei du šimtus metų, jo palikimas lieka svarbus ir įtakingas šiuolaikiniam kontrabosui. Jo indėlis į kontraboso techninę ir repertuaro plėtrą, kartu su įkvėpimu naujoms kartoms, užtikrina, kad jis vis dar yra pagarbos verta figūra klasikinės muzikos pasaulyje. Dragonettis buvo puikus improvizatorius ir garsėjo techniškai sudėtingais pasirodymais atliekant kontrabosu. Bottesini ir Dragonetti – vieni ryškiausių kontraboso virtuozų, palikę gilų pėdsaką ir ilgalaikį įnašą kontraboso – kaip solinio instrumento raidos istorijoje (Highberg, 2020).

1.4 Bottesini indėlis į kontraboso repertuarą

Bottesini indėlis į kontraboso muzikos repertuarą yra nepaprastai didelis ir reikšmingas. Jis kūrė ne tik solo kontrabosui bet taip pat parašė nemažai kūrinių, kuriuose kontrabosas atlieka svarbų vaidmenį. Vienas iš Bottesini žinomiausių kūrinių, kuris nėra skirtas kontrabosui, yra jo operetė *Ali Baba*. Joje pasitelkia savo muzikinį talentą ir sukuria įdomią, įtraukiančią muziką, kuri pasižymi italų operos tradicijomis su klasikinės muzikos elementais, tai sukuria unikalų ir patrauklų muzikos stilių. Jis yra geriausiai žinomas kaip italų kontrabosininkas, dirigentas ir kompozitorius. Tačiau, be kontraboso kūrinių, jis sukūrė ir smuikui, fortepijonui, vokalui, taip pat parašė koncertų ir kamerinės muzikos kūrinių. Bottesini buvo ne tik talentingas kontrabosininkas, bet ir prodiuseris, dirigentas, kompozitorius. Be šešių koncertinių kūrinių kontrabosui ir orkestrui (Giovanni Bottesini – koncertas kontrabosui ir orkestrui Nr. 2 *h – moll*, koncertas kontrabosui ir orkestrui Nr. 1 *fis – moll*, *Gran Duo Concertante* smuikui, kontrabosui ir orkestrui, *Passione amorosa* dviem kontrabosams ir orkestrui, *Grande Allegro alla Mendelssohn* kontrabosui ir orkestrui, *Concerto di Bravura* kontrabosui ir orkestrui), kurie išsiskiria virtuoziškumu, melodiniu ir techniniu sudėtingumu, jis parašė daugybę solinių kompozicijų ir variacijų. Bottesini etiudai yra techniškai ir sudėtingi, jie padeda atlikėjams tobulinti įvairius įgūdžius, kurių reikia atliekant jo muziką. *Grande Allegro alla Mendelssohn* kontrabosui ir orkestrui, tai jo parašytas kūrinys, kurį pritaikė kontrabosui perdarydamas kompozitoriaus Felixso Mendelssohno (1809 – 1847 m.) koncertą smuikui ir orkestrui pirmą dalį. Tai dvi visiškai atskiros kompozicijos, tačiau galima išgirsti labai daug panašumų.

Bottesini tarptautinis konkursas, vykstantis Italijoje – Cremonoje, skirtas jaunųjų kontrabosininkų puoselėjimui ir jų talentų pripažinimui, pritraukia atlikėjus iš viso pasaulio. Visa tai išlaiko kompozitoriaus atminimą ir skatina vis daugiau kontrabosininkų atlikti jo muziką. Bottesini koncertas kontrabosui ir orkestrui *h – moll* Nr. 2 iki šio atliekamas ne tik šio, bet ir daugelio kitų konkursų finaliniuose etapuose.

Kompozitoriaus pirminis *Gran Duo Concertante* variantas buvo dviem kontrabosams, tačiau vėliau vieną partiją jis perrašė smuikui. G. Bottesini siekė iškelti kontrabosą kaip solinį instrumentą, tad abi partijos prilygsta viena kitai, ir nenusileidžia nei sudėtingumu ar virtuoziškumu. Kūrinys išsiskiria stiliumi ir emociniais atspalviais, kurie leidžia kontrabosui išreikšti visas galimybes. Tai ne tik pritraukė dėmesį, bet ir padėjo populiarinti instrumentą visame pasaulyje (Tuttle, 2008).

1.5 Muzikinė kūrinio struktūra ir trumpa formos analizė

Giovanni Bottesini *Gran Duo Concertante* žymus kūrinys kontraboso ir smuiko duetui, sukurtas 19 a. viduryje. Jis yra vienas iš labiausiai savo forma ir struktūra vertinamų Bottesini kūrinių.

1.5.1 Teminis planas:

Grand duo Concertante parašytas kaip vientisas veikalas, tačiau galima įžvelgti trijų dalių struktūrą. Ji susideda iš įvairių temų, variacijų ir virtuoziškų solinių partijų. Kaip teigia L. Mazelis - „svarbios meninės priemonės, reikšmingi kompoziciniai „sprendimai“ reikalingi ne vienam kuriam nors, bet vienu metu keletui efektų išgauti.“ Šie efektai praturtina teminį planą ir kūriniui suteikia savitumo.

Pirmas dalis 1 – 144 taktai: Tai gyva, energinga ir dramatiška dalis, kurioje kontrabosas ir smuikas atlieka virtuoziškas kadencijas partijose, kartais temas grodami kartu, kartais po vieną. Šioje dalyje dažnai girdimos kontrastinės temos ir techninės figūros, kurios demonstruoja muzikantų įgūdžius ir instrumentų sąveiką.

Antra dalis 144 – 205 taktai: Ši dalis lėtesnė, yra romantiško ir jaudinančio charakterio, tačiau kontraboso partijoje vyrauja gan vikrus ir techniškai sudėtingas akomponavimas. Čia pristatomos lėtesnės melodijos ir lyrinės temos. Nepaisant techninių sunkumų šioje dalyje išreikšta emocijų gausa ir jautrumas.

Trečia dalis 205 – 295 taktai: Šioje dalyje tempas gyvesnis, ritmingo ir virtuoziško stiliaus. Tai greita ir techniškai sudėtinga dalis, kurioje kontrabosas ir smuikas varžosi ir atlieka sparčias melodines linijas. Kūrinys baigiasi ryškiu ir energingu finalu.

1.5.2 Trumpa formos analizė:

Grand duo Concertante remiasi klasikinio koncerto principais, tačiau su Bottesini inovacijomis. Kiekvieno muzikos kūrinio forma yra individuali. Nerasime dviejų kūrinių, kurie atitiktų vienas kitą visomis savo struktūros detalėmis (Ambrazas, 2010). Šis kūrinys neturi griežtos sonatos formos, kaip gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio, jame naudojama nemažai temų variacijų ir dialoginės struktūros.

Temos pristatymas: Ekspozicijoje pristatoma pagrindinės temos medžiaga, kuri bus plėtojama visame kūrinyje.

Temų variacijos: Kūrinio eigoje temos yra varijuojamos ir transformuojamos įvairiais būdais. Jos pakeičiamos melodijų, ritmo, harmonijos ir dinamikos pažiūriu. Tai suteikia kūriniai įvairiapusį ir nuoseklų vystymąsi.

Dialogai ir kontrastai: Kūrinio metu kontrabosas ir smuikas atlieka dialogus. Šie dialogai gali būti dviejų instrumentų sąveika arba jų atlikimas atskirai. Taip sukurama dinaminė ir kontrastinė įtampa

Harmoninė struktūra: Bottesini dažnai naudoja įvairius harmoninius sprendimus, kuriuose apstu skambių ir turtingų akordų. Harmonija padeda skleisti kūrinio emocinį turinį ir ryšį tarp kontraboso ir smuiko.

1.6 Techniniai sunkumai atliekant kūrinį

Giovanni Bottesini *Gran Duo Concertante* yra labai techniškai sudėtingas kūrinys tiek kontrabosui, tiek smuikui. Jis reikalauja didelės techninių įgūdžių ir virtuoziškumo patirties iš abiejų muzikų. Štai keli sunkumai, su kuriais susiduriama atliekant šį kūrinį:

1. Greitis ir technika: Kūrinys yra žinomas dėl savo greičio ir techninio sudėtingumo. Jame yra daug greitų pasažų, dėmesio reikalaujančio tempų pokyčių ir sudėtingų ritminių figūrų. Muzikams reikia būti įvaldžius greitą ir precizinę pirštų techniką, kad atliktų šias partijas.

2. Intonacija: Kūrinio eigoje yra daug intensyvių melodinių linijų ir intervalų, kurie reikalauja puikios intonacinės kontrolės. Kontrabosui ir smuikui dideli reikalavimai likti toje pačioje intonacijos juostoje, kad būtų išlaikytas skambėjimo tikslumas ir harmonija.

Virtuoziškos technikos elementai: kūrinio daug virtuoziškų techninių elementų, tokių kaip dvigubų natų, perėjimų, akordų ir kt. Tai reikalauja didelio pirštų lankstumo, koordinacijos ir greičio valdymo. Muzikantai turi būti pasiruošę atlikti šiuos elementus su aukštu technikos ir patirties valdymo lygiu.

3. Kontrastas ir dinamika: šis veikalas pasižymi daugybe dinaminio kontrasto, nuolat keičiantis nuotaikoms ir išraiškoms. Reikalaujama mokėti valdyti dinamiką nuo labai tylaus ir intymaus iki galingo ir energingo skambesio, kartu išlaikant sklandumą ir vientisumą.

4. Bendradarbiavimas su kitu instrumentu: Tai dueto tipo kūrinys, todėl svarbu užtikrinti harmoningą bendradarbiavimą. Muzikantams reikia būti jautriems vienas kitam, atsakyti į kito atlikėjo judesius ir atskleisti dialogą tarp kontraboso ir smuiko.

Šie techniniai sunkumai reikalauja nuolatinės praktikos, atkaklumo ir nuoseklumo, norint koncerte palikti klausytojams įspūdį.

1.7 Harmoninė kalba ir tonalumas

Šis kūrinys yra komponuotas klasikiniu stiliumi, todėl jame dominuoja tonalumas ir įprastinė harmoninė struktūra.

Harmoninė kalba kūrinyje apima akordų progresijas ir jų santykius. Bottesini dažnai naudoja tradicines harmonines schemas, tokias kaip tonika-dominante-tonika (I-V-I) arba tonika-subdominante-dominante-tonika (I-IV-V-I). Šios schemos suteikia kūriniai subtilumą ir struktūrą, kurios pagrindu vyksta melodijos ir harmonijos vystymasis.

Tonalumas yra dar vienas svarbus aspektas, jis remiasi pagrindine tonika ir jos akordais (Ambrasas 2010). Tai suteikia klausytojams stabilumo ir žinojimo jausmą, kadangi tonika yra girdima pagrindinėje harmonijos pozicijoje, tai teikia ramybę struktūroje. Tačiau, nors kūrinys turi ryškią toninę struktūrą, Bottesini taip pat eksperimentuoja su harmonija, tonalumu, siekdamas sukurti įvairiapusiškesnį ir įdomesnį muzikinį vaizdą. Kūrinyje galima pastebėti moduliacijas į kitas tonacijas, harmoninius pakeitimus, kvintų progresijas ir kitus muzikinius efektus, kurie suteikia kūriniai įvairių spalvų ir emocijų.

2. GIOVANNI BOTTESINI *GRAN DUO CONCERTANTE* SMUIKUI IR KONTRABOSUI INTERPRETACIJŲ ANALIZĖ

2.1 Tyrimo metodai ir planavimas

Tyrimo metu buvo atlikta G. Bottesini *Gran Duo Concertante* garso įrašų interpretacinė analizė. Tyrimas buvo vykdomas siekiant išsiaiškinti kaip kūrinių interpretuoja trys skirtingų kultūrų bei mokyklų duetai. Interpretacijų analizės metu duetai yra nurodomi – I duetas, II duetas, III duetas.

I duetas – kontrabosininkas Dominicas Seldis (g. 1971) – žymus kontrabosininkas įvairių tarptautinių konkursų laureatas, gimęs Bury St. Edmunds mieste Anglijoje. Iki 14 metų grojo smuiku, po to kontraboso valdymo subtilybių mokinosi pas Duncaną McTier. 1989m. jis įstojo į Londono Karališkąją akademiją, kur studijavo kontraboso specialybę pas Robina McGee. Kaip solistas jis grojo su Londono simfoniniu, Karališkuoju filharmonijos, Londono Sinfonietta, BBC nacionaliniu simfoniniais orkestrais. Šiuo metu jis yra Amsterdamo Karališkojo Concertgebouw orkestro kontrabosų grupės koncertmeisteris, Londono Karališkosios muzikos akademijos profesorius ir nuolat veda meistriškumo kursus visame pasaulyje.

Smuikininkas Vesko Eschkenazy (g. 1970) – gimė Bulgarijoje žydų šeimoje, būdamas 11 metų tapo koncertmeisteriu jaunimo filharmonijos orkestre vadovaujamo prof. Vladi Simeonov. 1990 išvyko iš Bulgarijos ir persikėlė gyventi į Londoną, kur baigė magistro studijas pas prof. Ifrah Neaman. Šiuo metu jis yra Amsterdamo Karališkojo orkestro smuikų grupės koncertmeisteris.

II duetas – smuikininkas Josefas Spačekas (g. 1986) – smuikininkas gimė Trebič mieste Čekoslovakijoje, muzikines tradicijas turinčioje šeimoje, groti smuiku pradėjo būdamas trejų, vėliau pradėjo lankyti pamokas JAV ir Čekijos mokyklose, jo mokytojai buvo Itzhak Perlman, Vaclav Hudeček, Ida Kavačian, Jaime Laredo ir Shaul Askenasi. 2010m. sulaukė pasiūlymo eiti koncertmeisterio pareigas Čekijos filharmonijos simfoniniame orkestre, 2011m. baigė Juilliardo mokyklos magistro studijas ir orkestre dirbo iki 2020m.

Kontrabosininkas Wies de Boeve (g. 1987) – gimė Belgijoje. Vienas žymiausių jaunosios kartos kontrabosininkų Europoje, šešių prestižinių konkursų laimėtojas tarp kurių ADR konkurse Miunchene 2016m., pirma vieta Bottesini Competition Cremona 2017m. Šiuo

metu kontrabosininkas yra profesorius Ciuricho menų universitete ir Bravarijos radijo simfoninio orkestro akademijoje.

III duetas – kontrabosininkas Donatas Bagurskas (g. 1981) – kontrabosininkas gimė Kauno mieste Lietuvoje, baigęs J. Naujaliao muzikos gimnaziją bei Lietuvos muzikos ir teatro akademiją 2000 – 2010 m. buvo Šv. Kristoforo kamerinio orkestro kontrabosų grupės koncertmeisteriu, grojo kameriniame orkestre „Kremerata Baltica“, 2020 – 2021 m. Lietuvos kamerinio orkestro narys, nuo 2021 m. Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro kontrabosininkas. Kontrabosininko repertuaras itin platus. Jame kūriniai nuo baroko iki šiuolaikinės muzikos.

Smuikininkas Sergej Krylov (g. 1970) – Gimė Maskvoje muzikantų šeimoje. Tėvas buvo puikus smuikų meistras, mama garsi pianistė. Būdamas 5 metų pradėjo lankyti smuiko pamokas. Būdamas dešimties metų mokėsi pas Sergėjų Kravčenką ir Abraomą Shterną Maskvos Čaikovskio konservatorijos muzikos mokykloje, debiutavo ir pradėjo koncertuoti Rusijoje, Kinijoje, Lenkijoje, Suomijoje ir Vokietijoje. Būdamas 16 metų įrašė kompaktinę plokštelę kartu su Lietuvos kameriniu orkestru, nuo 2008m. jis yra šio orkestro dirigentas ir meno vadovas.

Pasirinktų garso bei vaizdo įrašų informacija

I ansamblio įrašas

Vesko Eschkenazy – smuikas, Dominic Seldis – kontrabosas

Bottesini: *Gran duo concertante* – Amsterdamo Concertgebouw kamerinis orkestras, (2013m.) – koncertinis įrašas, formatas skaitmeninis.

Internetinė prieiga platformoje Youtube - <https://www.youtube.com/watch?v=ywN5QgZ81w>

II ansamblio įrašas

Josefas Špačekas – smuikas, Wies de Boeve – kontrabosas

Bottesini: *Gran duo concertante* – Ševčik festivalio orkestras, (2022m.) – koncertinis įrašas, formatas skaitmeninis.

Internetinė prieiga platformoje Youtube - <https://www.youtube.com/watch?v=nwYaqpGRxgg&t=184s>

III ansamblio įrašas

Donatas Bagurskas – kontrabosas, Sergej Krylov – smuikas

Bottesini: *Grand duo concertante* - Lietuvos kamerinis orkestras, (2013m.) – koncertinis įrašas, formatas skaitmeninis.

Internetinė prieiga platformoje Youtube - <https://www.youtube.com/watch?v=G2L6RhDYfxU>

2.2 Tyrimo rezultatai ir jų apibendrinimas

Tyrimo rezultatų eiga. Išklausius ir ištyrus 3 ansamblių vaizdo bei garso įrašus. Rezultatai pateikiami penkiose lentelėse (po vieną kiekvienam kūrinio epizodui), kuriose lyginami ir nagrinėjami pagal šiuos kriterijus: dinamika, ansambliškas, tempas, charakteris, artikuliacija. Argumentuotas interpretacijų vertinimų sąrašas yra pateikiamas po kiekviena lentele.

2.2.1. Pirma dalis *Allegro maestoso* 1-144 taktai

Lentelė Nr. 1

	I ansamblis	II ansamblis	III ansamblis
Dinamika	Individualus dinaminis planas išeinantis už kompozitoriaus nuorodų ribų.	Gana tiksliai laikomasi kompozitoriaus nurodyto dinaminio plano.	Laikomasi dinaminio plano, tačiau ne visur.
Ansambliškas	Interpretacijai būdingas smuiko solistiškumas	Būdingas darnus ansambliškas, abu instrumentai lygiaverčiai.	Būdingas darnus ansambliškas.
Tempas (Nurodytas $\text{♩} = 100$, nuo 91 takto $\text{♩} = 40$)	Iki 91 takto daug kadencijų kurios grojamos gana individualiai, nuo 91 takto tempas truputį lėtesnis negu nurodyta.	Iki 91 takto daug kadencijų kurios grojamos gana individualiai, nuo 91 takto laikomasi kompozitoriaus nurodyto tempo.	Iki 91 takto daug kadencijų kurios grojamos gana individualiai, nuo 91 takto laikomasi kompozitoriaus nurodyto tempo.
Charakteris	Daug kontrastuojančių nuotaikų.	Žaismingas, energingas.	Energingas, tačiau išlaikytas charakteris.
Artikuliacija	Artikuliacinių ženklų atlikimas tikslus.	Artikuliacinių ženklų atlikimas tikslus.	Gana tikslus artikuliacinių ženklų atlikimas.

Išanalizavus pirmą dalį (1 – 144 taktai) galima teigti, jog visi trys duetai ją interpretuoja gana laisvai. Pirmoje dalyje daug kadencijų, tad muzikantams suteikiama interpretacijos laisvė. Visiems ansambliams būdingas *rubato* atliekant kadencijas, todėl girdima įvairovė sudomina klausytoją. Pirmo dueto interpretacija išsiskiria tuo, jog kadencijos grojamos gana saugiu tempu, tačiau dėl puikios artikuliacijos atlikimo energija išlieka stipri. Antras ir trečias duetai pirmuosius taktus po orkestro praprojimo groja užtikrintai su pagreitinėjimu, pirmasis romantiškiau, su mažiau atakos (Žr. Pav. Nr. 1).

The image shows a musical score for Violin and Contrabasso. The top system covers measures 15 to 18, marked *Allegro maestoso* with a tempo of $\text{♩} = 100$ and dynamics *ff*. The bottom system starts at measure 19, marked *Lento* and *f con fuoco*. The Violin part features complex rhythmic patterns and slurs, while the Contrabasso part has a more melodic line with some rests.

1 pav. G. Bottesini gran duo concertante smuikui ir kontrabosui – *Allegro maestoso*, 1 - 21 t. (Arranger Camillo Sivori 1815 – 1894)

Kalbant apie dinamiką interpretacijose ji skiriasi 43 – 46 taktuose (Žr. Pav. Nr. 2). Nuo 43 takto po smuiko kadencijos grojama kartu, 46 takte nurodyta groti *piano espressivo*, tačiau visi ansambiliai groja gana ryškiai, nesilaiko kompozitoriaus nurodymų.

The image shows a musical score for Violin and Contrabasso. The top system covers measures 43 to 45. Measure 43 is marked *sf*. Measure 44 is marked *Poco lento*. Measure 45 is marked *Adagio*. The bottom system starts at measure 46, marked *p espress.* and *sf*. The Violin part has a melodic line with slurs, while the Contrabasso part has a more rhythmic line with some rests.

2 pav. G. Bottesini gran duo concertante smuikui ir kontrabosui – *Allegro maestoso*, 43 - 48 t. (Arranger Camillo Sivori 1815 – 1894)

2.2.2. Antra dalis 144 -205 taktai

Lentelė Nr. 2

	I ansamblis	II ansamblis	III ansamblis
Dinamika	Tiksliai laikosi dinaminio plano.	Tikslus dinamikos ženklų atlikimas.	Dinaminio plano laikosi gana tiksliai.
Ansampliškumas	Tolygus garsas, geras balansas.	Duetas groja virtuoziškai, atlikėjai klausosi vienas kito.	Jaučiamas bendras artikuliacinis pojūtis.
Tempas (Nuo 144 takto nurodytas ♩ = 80, nuo 173 takto ♩ = 90)	Nuo 144 takto groja lėtesniu, saugiu tempu, nuo 173 takto tempas šiek tiek gyvesnis, tačiau į lėtesnę pusę.	Nuo 144 takto groja greitesniu tempu, nuo 173 takto didesnis pagreitėjimas nei nurodyta kompozitoriaus.	Nuo 144 takto groja kompozitoriaus nurodytu tempu, 157 – 158 taktuose jaučiamas pagreitėjimas, nuo 173 takto laikosi kompozitoriaus nurodyto tempo.
Charakteris	Charakteris išlaitytas, stabilus.	Charakteris energingas, jausmingas, kartais nenuspėjamas.	Charakteris energingas, stabilus.
Artikuliacija	Vietomis trūksta artikuliacijos.	Tikslus artikuliacinių ženklų atlikimas.	Gana tikslus artikuliacinių ženklų atlikimas

Išanalizavus antros dalies visų trijų duetų interpretacijas galima teigti, jog visi duetai interpretuoja panašiai. Nuo 144 takto kontrabosas pradeda groti akomponuojančią medžiagą, 146 takte įstoja smuikas grodamas temą (Žr. Pav. Nr. 3). Nepaisant tempų pasirinkimo, iki 173 takto visi duetai laikosi kompozitoriaus nuorodų.

3 Pav. G. Bottesini gran duo concertante smuikui ir kontrabosui – *Allegro maestoso*, 144 - 149 t. (Arranger Camillo Sivori 1815 – 1894)

Nuo 173 takto antras ir trečias duetai groja gyvesniu tempu, pirmas duetas ramesniu, saugesniu (Žr. Pav. Nr. 4)

4 Pav. G. Bottesini gran duo concertante smuikui ir kontrabosui – *Allegro maestoso*, 173 – 174 t. (Arranger Camillo Sivori 1815 – 1894)

2.2.3 Trečia dalis 205 – 295 taktai

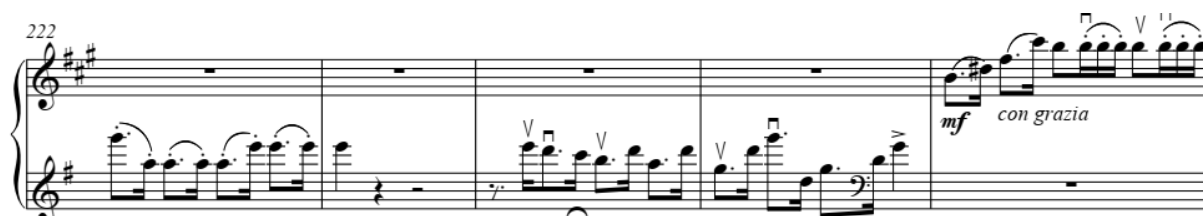
Lentelė Nr. 3

	I ansamblis	II ansamblis	III ansamblis
Dinamika	Tikslus artikuliacinių ženklų atlikimas.	Tikslus artikuliacinių ženklų atlikimas.	Gana tikslus artikuliacinių ženklų atlikimas
Ansambliškumas	Tolygus garso bei tembro balansas.	Duetas išsiskiria virtuoziškumu, tolygus garso bei tembro balansas.	Interpretacijoje duetą veda smuikas, bet jaučiamas

			bendras artikuliacinis bei dinaminis pojūtis.
Tempas (Nurodytas tempas ♩ = 100)	Nuo 260 takto laikosi kompozitoriaus nurodyto tempo.	Nuo 260 takto laikosi kompozitoriaus nurodyto tempo, nuo 269 jaučiamas pagreitėjimas, nuo 287 takto grojama greičiau, kūrinį užbaigiant energingai.	Nuo 260 takto laikosi kompozitoriaus nurodyto tempo, nuo 269 jaučiamas pagreitėjimas, nuo 289 takto grojama greičiau, kūrinį užbaigiant energingai.
Charakteris	Atlikime vyrauja gana rami nuotaika, tačiau jaučiamas užtikrintas charakteris.	Charakteris energingas bei vituoziškas.	Charakteris veržlus, energingas.
Artikuliacija	Gana tikslus artikuliacinių ženklų atlikimas.	Tikslus artikuliacinių ženklų atlikimas.	Gana tikslus artikuliacinių ženklų atlikimas.

Išanalizavus trečios dalies atlikėjų interpretacijas galima pastebėti jog visų duetų gana tikslus artikuliacinių ženklų atlikimas, charakteris pirmo dueto atlikime vyrauja ramus ir užtikrintas, antrojo ir trečiojo energingas ir vituoziškas. Prieš trečios dalies pradžią nuskambantis orkestro pragrojimas gali sudaryti įspūdį, kad tai kūrinio pabaiga. Yra buvę tokių koncertų, kad žiūrovai pradeda ploti pagalvoję jog tai pabaiga. Vienas kontrabosininkas pasakojo, kad jie su smuikininke susitarė, jog jei žiūrovai pradės ploti, smuikininke nusilenks, išeis ir sugrįš tik kai bus laikas groti 226 taktą. (Žr. Pav. Nr. 5)

Trečios dalies pradžioje kontrabosas pradeda groti vienas. Muzika skamba lyg fanfaros, pranešančios jog kūrinys dar nesibaigia. (Žr. Pav. Nr. 6)

5 Pav. G. Bottesini gran duo concertante smuikui ir kontrabosui – *Allegro maestoso*, 222 - 226 t. (Arranger Camillo Sivori 1815 – 1894)

6 Pav. G. Bottesini gran duo concertante smuikui ir kontrabosui – *Allegro maestoso*, 212 – 216 t. (Arranger Camillo Sivori 1815 – 1894)

Po smuiko praprojimo, nuo 260 takto duetas groja kartu. (Žr. Pav. Nr. 7) Visi ansambliai aukštame registre atliekamas partijas interpretuoja panašiai, laikosi kompozitoriaus nurodymų.

7 Pav. G. Bottesini gran duo concertante smuikui ir kontrabosui – *Allegro maestoso*, 260 - 261 t. (Arranger Camillo Sivori 1815 – 1894)

Dalies kulminacijoje didelių artikuliacinių skirtumų nėra, galima pastebėti, jog atlikėjų muzikinis atlikimas supanašėja, nuo 277 takto visų duetų energingas charakteris sukuria virtuoziškumo įspūdį, kuris išlaikomas iki pat kūrinio pabaigos. (Žr. Pav. Nr. 8)

8 Pav. G. Bottesini gran duo concertante smuikui ir kontrabosui – *Allegro maestoso*, 277 - 278 t. (Arranger Camillo Sivori 1815 – 1894)

Struktūriškai *Gran duo concertante* išlaiko klasikinį sonatos formos pagrindą, tačiau sukuria erdvę improvizacijoms. Muzikos tematika siūlo gausią emocinę paletę, nuo šviesių ir žaismingų melodijų iki gilesnių temų. Visi duetai sugebėjo sujungti šias skirtingas emocijas į vientisą naratyvą, kuris įtraukia ir sudomina klausytoją. Interpretacijos subalansuotos, sujungiančios meistriškumą su muzikiniu išraiškingumu.

IŠVADOS

Apžvelgus Giovanni Bottesini *Grand duo Concertante* kūrinį, galime padaryti šias išvadas:

1. Kūrinys atskleidžia Bottesini unikalų talentą sujungti kontraboso ir smuiko garsus į harmoningą ir dinamišką muzikinį dialogą. Kompozicijoje abu instrumentai nuolat bendradarbiauja ir sąveikauja, dalindamiesi melodijom. Tai yra svarbus kūrinys kontrabosui ir smuikui, kuriame abu instrumentai lygiaverčiai.

2. Šis veikalas pasižymi virtuoziškomis kontraboso partijomis, kurios demonstruoja techninį meistriškumą ir kontraboso galimybes. Kompozitorius gerai išmanė instrumento specifiką, todėl rašė patogia pirštuote sugrojamus pasažus, tačiau greitas tempas sudaro virtuozinį įspūdį.

3. Harmoniškai ir melodiškai Bottesini naudoja tradicinius klasikinės muzikos elementus, tokius kaip akordų progresijos ir moduliacijos, formos struktūros išlaikymas. Taip pat svarbu paminėti, kad jis paliko vietos atlikėjų kūrybiškumui ir improvizacijai. Jo nurodymai leidžia pakankamai laisvai atlikėjams interpretuoti partijas, pritaikant jas pagal savo muzikinius emocinius jausmus.

4. Bottesini *Grand duo concertante* yra reikšmingas indėlis į kontraboso repertuarą, kuris ne tik iškelia šį instrumentą kaip solinį, bet ir suteikia jam lygiateisę vietą scenoje su smuiku.

5. Išanalizavus įrašus galima teigti jog visi duetai parodė aukštą techninį meistriškumo lygį apimant intonaciją, ritmo pojūtį, judrumą, skaidrumą, emocinę išraišką.

6. Interpretuojant šį kūrinį, svarbu pabrėžti emocinį melodijų turinį ir muzikinę temų vystymo prasmę. Būtina atskleisti dinamikos kaitą, tempo svyravimus.

Literatūros sąrašas

1. Ambrazas, Algirdas Jonas. *Muzikos kūrinių analizės pagrindai* – Vilnius: LMTA, 2010.
2. Berlioz, Hector. *Treatise on instrumentation* - New York: Kalmus, 1948.
3. Bradetich, Jeff. *Double bass: The Ultimate Challenge* – Tranfford, 2009.
4. Bruns, Paul. *A new history of Double bass* 2000.
5. Carniti Antonio. *In memoria di Giovanni Bottesini* 1996.
6. Carse, Adam. *The History of orchestration* San Francisco, 2012.
7. Gerulaitis, Viktoras. *Muzikos stilių raida* – Vilnius: Muzikos švietimo centras, 1994.
8. Highberg, Corey. *Dragonetti: Fiest to Bottom Giving Double Bass a Voive in The Mighty String Family* 2020m.
9. Lambert, Robert. *Giovani Bottesini Biography*
10. Markeliūnienė, Vytautė. Visuotinė Lietuvių enciklopedija 2018.
11. Martin, Thomas. *In Search of Bottesini*. Prieiga internete: <https://www.thomasmartin.co.uk/bottesini-article> [Žiūrėta 2023-05-20]
12. Pauwels, Ernest. *Famous Composers of the Romantic Era* Prieiga internete: <https://karger.com/mpp/article/31/1/20/825060/Ten-Famous-Composers-of-the-Romantic-Era-and-Their> [Žiūrėta 2023-05-25]
Prieiga internete : <https://www.vle.lt/straipsnis/romantizmas-muzikoje/> [Žiūrėta 2023-06-01]
Prieiga internete: <https://interlude.hk/dragonetti-first-to-the-bottom-giving-double-bass-a-voice-in-the-mighty-strings-family/> [Žiūrėta 2023-05-20]
13. The Editors of Encyclopeadia Britannica *Giovanni Bottesini* Prieiga internete: <https://www.classical-music.com/features/artists/who-was-giovanni-bottesini/> [Žiūrėta 2023-05-21]
14. Tuttle, Raymond, 2008. Prieiga internete :<http://www.classical.net/music/recs/reviews/n/nxs70397a.php> [Žiūrėta 2023-06-01]
15. West, Chris. *The Paganini of the Double Bass* 2021.